

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 39

Fylke:

Fosfald

Tilleggsspørsmålnr.

Herad:

Speyberg

Emne:

Høytidsmat ved
Familiegraven

Bygdelag:

Hellerud

Oppskr. av:

Ann Sandum

Gard:

(adresse):

Sodm. 0

G.nr.

80 Br.nr. 1 og 3

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

A

1. Ja
2. De gikk mest enkeltvis, men de kunne jo all heide at to eller fler hadde de faktisk en vis dag de skulle gå på børselvisit. -
3. Det var vel så forskjellig med for de var ingen regel. -
4. Besøket skulle jo helst være mens børselkona endå på tilsings, og helst høst om visit aab auda dagen men som regel var det nå helst noe senere. -
5. Som regel bare en gang - "den vill nå se ongen". -
6. Børselgrønt "rommegrønt" - "var mest brukt for i dia - senere var det kakor av et eller annet slag
8. Steintåps terning - med lokk - var mest nytt, men de var jo enste sikkerhet at alle hadde det, og da kunne de nok bli brukt både det ene og det andre
9. Det het seg å gå med børselgrønt

- om det så var med noe hull
annet. - F seieren tid heter det
å gå på barselvisit. -
10. Som regel kona - men ingen regel
uten unntagelse. -
11. At mannen var med er helst ukjent
- og ville vel trølig blitt less att. -
12. Tradisjonen var "kaffe". At det
var noen forskjell om det var gutt
eller pike er ukjent. -
13. Noe særskilt matvarer er her ukjent.
14. Ukjent - (Barsel^{en} kaltes (det)
den dagen barnet kom til kjøska
å datt døpt.) -
15. Ja, har aldri hørt noe annet - At
ei ugift fikk barn var jo sel på
som noe skammelig. -
16. De gamle skikker begynte å
forandre seg omkring 1890 -
Dette gjelder også for barselgavene
som etter den tid er blitt til kaker
og blomster. -
17. Nei - det er ukjent - men
18. At de har med barnetoi hennet
nok og leute vel også for i tid.
19. Barndøpen var en familiefest -
20. "Barsølle" som den kalles.
21. Det var sjelden stort flere en
frøderne som var bødne. Sølvkjeder
var en ofte nyttå gave
Sendinger til barsøllen er ukjent
og noen bestemt spisesiddel var
det en
22. Det var ingen regel at det skulle
være gaver - men all som ble gift

- 3 var til bannet, og ho som bar
- gümora - var òð þó som gav sölv-
skjeia - Var ðet me þikk så kaust et halsseuþke
- 23 Nei av det samme gjelder delvis
enda

B. Födelsdager.

- 24 Det var nokk helst sjelden med
det för i dia, og en måtte bli me
gäimmed för det varst tal om
slikt
- 25 De ründe - 50 og oppover som
teller
- 26 Det var familien og gramma
För var det de bündu som kom.
Esog hennur det nok at slikt
elles hennur kom komme uten a
vere best för a önske tilllykke med dagen
- 27 Esaver - presangv - er vanlig skikk
Þetta gjelder för såv d bündu som
übündu. -
- 28 Nei det er ukjent
- 29 Vann aften, Keffe, Kaker m. m.
höra med når en kommer opp mot
de 70 år og de skal vere gebursdagesfest,
men det er nokk mange, som har dagen
gli forbi i stilhet eller fest - eller i
i roligen former.

C. Konfirmasjon.

- 30 Fadderu og nærmeste slekt var
bündu. Men sjelden noen store
sammenkomster. - Kaust en tuss
kan si - ingen den dagen. -

31. De siste 20-30 år er det blitt men
på måte å holde konfirmasjons-
lag, hvor da lærer og prest er bedt
skal det være virkelig godt.
- 32.
33. Tugen senningshveten for eller nå.
34. ja der det lag skal gjeske ha med
presanger. Tugen bestemt retter. —
- 35.

D. Bryllup.

36. Festerøl var brukk for ca. 100 år
siden. — De som var brytne til festøl var
også brytne til bryllupet.
37. Nu er det gått av mode — idag er
slikt noe ting, som gjelder bare for de to.
38. Snakket engang med en gammel
mann — Johan Kläusen — om de
gamle bryllupskikker. Han fortalte at
det alu. var slaktet en kvie eller okse
til brylluppet og at retterne var fleisk
suppe, Kjøtt og litt av hvert ellers som
vart servert (men noe fast bestemt uten
om de to nemte retter var det ent.)
Ved brylluppet vart det jo bestendig
brennevinn og øll, oppe i store mengder.
Det var dans og after dans og vi gikk
nå og åt, mest når det "passet", —
sa Johan Kläusen. Brylluppet varte
i 3 dager. Retterne var de samme
alle 3 dager, men tredjedagen var det
hjelpene som skuld ha opvartning.
- 1779 — Wilsen forteller at retterne var:
Suppe, Kjøtt, Skive (all slags), Saugkål
med røget kjøtt og fleisk, fisk, grjønsåler,
grjønsåter, (sukkerbrød?) senningsrost, fetter
vafel og hvad ellers de kunne være i senningsroste

38. a. Middag - Kaffe ^{ny} / kaker - aften, dess.
- fire serveringer, (-maelidv.)
b. Middag: Fersk suppe, ~~stekt~~, fiske
stekt, dess. Efter steken ofte nokken varu kjöret
c. ja - fersk suppe
d. - Returne amundag ofte de same
som først dag oven da flere
gjester - mest familien og nu
bat også hjælperne med tilbord
Tredagesbrjllup har jeg aldri vert
med på og de som helt avsnak de
siden 50 år. -
39. Semingen - forma bestod av 6 vörter
kaker og 4 marker smör samt små
kaker av forskjellige slags. -
40. Hvx husnor hadde sin bestemte
merke hin pipstet-smosit med.
41. Ukjent - neppe brukt hv. -
42. Förm.
" Förm.
43. En av husets dotter eller en tjenestjentes.
44. Förmjenteu" - skulle ha servering
"De fire karbonade kaker som først
på förmkullen"
45. Nei. Det var først noen dage
sine förmkøja var sent te bars
eller smör med gjestene når de
46. drog og da var det kokke om
la si køja smak biter av det som
var blitt tilovers.
47. Nu x det slutt. Skikken lode bort for
(40) - 50 år siden. -

- 48 Det x begge dele, men ikke sjelden
blir trylluppet holdt på hotel. —
49 Det kommer —
50 men gaver da ikke almindelig,
51 Nei — det x nu helst først på
25 årsdagen det blir holdt fest

E

Gravøl:

- 52 Bealaget og slakten. Det var
beamannen som bød til gravøl
53 Gravølet varde oftr i 50 dage
idet slakten lå over. —
54 Retten var da helst de samme
som i bryllup. — Slike så multimerie
serwing ved langbord
55 Det x i hjemmet, men slikt som
gravøl ville jo vere i høst. —
56 Midday (Medda)
57 — Som regel alltid i hjemmet, men
nu i senere tid på forsamlingshuset o.l.
58 Førra var sent kalden fir — Førra kvelden
59 Serwingen kom i førra kjøya — Vid flittet
kurr med lakke. —
60 Alle som kom med førra fikk serwing.
61 Ukjent. —
62 I gravølet omkring 1900 og noe fir
var det jo en overdådighet med smak og
drikke — brudevin, öl og deto slags
vin sjerrig, madra som koste med til
desertur. — Etter denne tid forsvinner
førra — "kurr sending, fabeler" slov det
på bebruvum som kom og litt efter.
hvert forsvinner den varna vissdyg
(x) suppe, og 3-4 varme retter til middag.)

7

må isog er kaffe smørbrød og kaker og alu. brøkk. - Varum det er il vin og den slags er fork.

63 Både og Tils eller "Polöl" vært kjøpt likiså vin og brudevin. -

64 "Sunninga fonna" - vid bryllup var avlekt sleidje for en den vært det vid gravøl. -

65 Kaffe smørbrød og kaker - annu gang servering = Småkaker, bløt, kaker og Kaffe eller chokolade. -

66 Praktisk tall aldrig

67 Det hendr, men gjelden. Derimal heter det oftein - alle som følger med til graven er velkommen (til et eller annet forsamlingslokale) til kaffe. -

68 Omkring 1890-1900. - De første år gik det bearnann rundt med disse bearnann

69 De samme gjentok seg ~~og~~ ^{smørbrød} ~~med~~ ^{med} ~~posten~~ ^{posten}. -

Da lokalavisene ble alu. omkr. 1960-1970 kom den skikk å avuten dødsfaldene i aviser, likiså begravdes dagen og det er alu. Alle som følger til gravene er velkommen til hjemmet til kaffe. -

F.

Nye fester.

70 Nei. -

71 Jo - da avisene satte morsdagen i sving, - og radioen med tvett år slemt i med vært det er skikk eller kanskje heller en uskikk at morsdag skulle vere en enkelt bestemt dag i året om mor kanskje eller var glemt.

72 Vistnok få. -

- 73 Det skal jo vere Kaker til morggen
ellers ingen bestemt rett.
- 74 Det mangler jo ikke på oppføring
fra bakeren og handelsmann om
Kaker og gaver til morggen -
- 75 Gjennom aviser og radioer disse
to - mors og sunne færdoggen salt
i sving